

Зимовець О. А.,
*викладач кафедри англійської мови з методиками викладання
в дошкільній та початковій освіті,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Постановка проблеми. Впровадження новітніх технологій у навчально-виховний процес вищих педагогічних навчальних закладів створює необхідні умови для якісної підготовки вчителя нової генерації, здатного здійснювати педагогічну діяльність в умовах інформаційного суспільства. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі професійної підготовки вчителів, зокрема, гуманітарних дисциплін сприяє формуванню їх ІКТ-компетентності, професійно-педагогічних умінь та інноваційного типу мислення в цілому. Однією з таких технологій, яка останнім часом набуває все більшої популярності, є технологія змішаного навчання (*blended learning*), яка поєднує в собі елементи традиційного (*face-to-face*) та дистанційного (*distance*) навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичним та прикладним аспектам використання технології змішаного навчання у навчальному процесі присвячені роботи таких зарубіжних і вітчизняних авторів як В. М. Кухаренко, Ю. В. Триус, А. М. Стрюк, М. С. Нікітіна, Л. Ю. Шапран, О. О. Рафальська, Н. В. Рашевська, О. М. Кривонос, О. В. Коротун, Д. Пейнтер, Ч. Грем, Р. Шанк, М. Хорн, Х. Стейкер та ін. Проте, роль змішаного навчання в системі професійної підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін висвітлена, на нашу думку, недостатньо.

Мета статті – обґрунтувати доцільність використання змішаного навчання в системі професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін та навести приклад застосування змішаного навчання в процесі професійної підготовки учителів іноземних мов у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Змішане навчання (*англ. blended learning*) визначається як цілеспрямований процес здобування знань, умінь і навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання при наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [1].

Таким чином, для впровадження змішаного навчання в систему професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін потрібно інтегрувати засоби ІКТ, зокрема навчання онлайн, у процес викладання психолого-педагогічних дисциплін (педагогіка, історія педагогіки, психологія тощо), фахових дисциплін в залежності від напрямку підготовки (предмет спеціалізації, методика викладання предмету спеціалізації тощо) та соціально-гуманітарних дисциплін (історія, соціологія, філософія, українська мова, іноземна мова та ін.).

Опираючись на дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців щодо переваг змішаного навчання [2; 3; 4] та враховуючи специфіку професійної діяльності вчителів гуманітарного профілю, виділимо наступні *переваги*

використання технології змішаного навчання в процесі професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін:

- підвищення мотивації студентів-гуманітаріїв як до навчання в цілому, так і до використання інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності, оскільки студенти мають наочний приклад того, як поєднувати традиційні методики викладання гуманітарних дисциплін з використанням новітніх технологій, зокрема, ІКТ;
- формування ІКТ-компетентності майбутнього вчителя гуманітарного профілю, що передбачає його здатність організовувати інформаційну взаємодію між учасниками навчального процесу, здійснювати навчальну діяльність з використанням засобів ІКТ для викладання конкретного гуманітарного предмету тощо;
- реалізація інтегрованого підходу до навчання як на рівні міжпредметних зв'язків (інтеграція ІКТ у процес викладання психолого-педагогічних, фахових та соціально-гуманітарних дисциплін), так і на внутрішньодисциплінарному рівні (застосування різних засобів ІКТ при оволодінні навчальним матеріалом, створенні матеріалів для учнів тощо);
- можливість здійснення індивідуалізації та диференціації навчання в процесі оволодіння гуманітарними дисциплінами завдяки гнучкості та доступності навчальної інформації в електронній формі, адже кожен студент може засвоювати навчальний матеріал у своєму темпі, в зручній для нього час, виходячи з індивідуальних особливостей та рівня володіння інформаційною культурою;
- доступ студентів-гуманітаріїв до різноманітних джерел знань, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю, можливість знайти оперативну інформацію з будь-якого куточка світу, прослухати лекції провідних вчених та методистів, подивитись відео-уроки та ін.;
- забезпечення необхідних умов для здійснення професійно-педагогічного спілкування з викладачами та студентами з інших міст та країн, у тому числі іноземною мовою, через участь у студентських Інтернет-конференціях, дистанційних курсах, форумах та вебінарах;
- додаткові можливості для контролю, самоконтролю та самостійної роботи студентів завдяки наявності зворотного зв'язку, при якому студент може самостійно дізнатись, наскільки він оволодів навчальним матеріалом і що потребує доопрацювання;
- використання різних режимів роботи, інтерактивність, можливість роботи у команді, брати участь у спільній роботі над проектами із застосуванням засобів ІКТ при вивченні психолого-педагогічних, фахових та соціально-гуманітарних дисциплін;
- розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентів-гуманітаріїв, а також їх критичного мислення;
- комплексне формування професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (гностичних, проектувальних, конструктивних, організаторських та комунікативних).

Існує багато моделей змішаного навчання, але більшість з них зводиться до наступних чотирьох моделей: ротаційна (Rotation), гнучка (Flex), A La Carte і збагачена віртуальна (Enriched Virtual). Ротаційна модель включає в себе такі

підмоделі: ротація за станціями (Station Rotation), ротація за лабораторіями (Lab Rotation), перевернутий клас (Flipped Classroom) та індивідуальна ротація (Individual Rotation) [3].

Наведемо приклад використання технології змішаного навчання у процесі викладання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» для студентів 3 курсу напряму підготовки 013 «Початкова освіта» спеціалізації «Англійська мова» ННІ педагогіки ЖДУ ім. Івана Франка, де нами була апробована ротаційна модель змішаного навчання, зокрема, її підмодель «перевернутий клас». *Перевернутий клас* – це така модель змішаного навчання, при якій студенти вдома дистанційно вивчають теоретичний матеріал замість традиційного домашнього завдання, а потім в аудиторії під керівництвом викладача виконують практичну роботу або працюють над проектами [3].

Тема: «Applying for a Job: the Employment Interview (Влаштування на роботу: проведення співбесіди)».

Мета: ознайомлення студентів з основними правилами підготовки до співбесіди при влаштуванні на роботу; розвиток умінь аудіювання та діалогічного мовлення; розвиток логічного мислення, уваги та пам'яті студентів, розширення їх кругозору; формування професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів іноземних мов (гностичних, комунікативних, організаторських) у процесі підготовки та проведення співбесіди.

Хід виконання

1. За 1-2 тижні до проведення заняття з теми студентам пропонується пройти завдання онлайн-курсу «Applying for a Job», створеного викладачем у програмі «Easy Generator» [5] (див. рис. 1). Викладач також надає студентам покрокову інструкцію щодо роботи з онлайн-курсом.

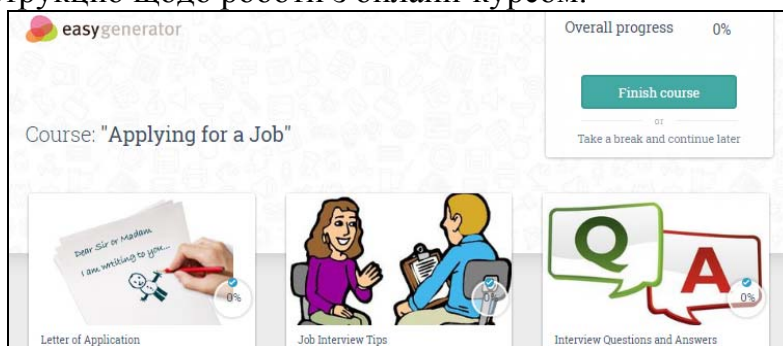

Рис. 1. Скріншот онлайн-курсу «Applying for a Job»

2. Студенти працюють над другим розділом курсу «Job Interview Tips», де їх завдання – подивитись відео-урок, в якому надаються поради, як поводитись під час співбесіди. До початку перегляду студенти мають частково передбачити зміст відео та виконати наступні вправи:

1) з'єднати частини речення, які вони почують у відео (див. рис. 2);

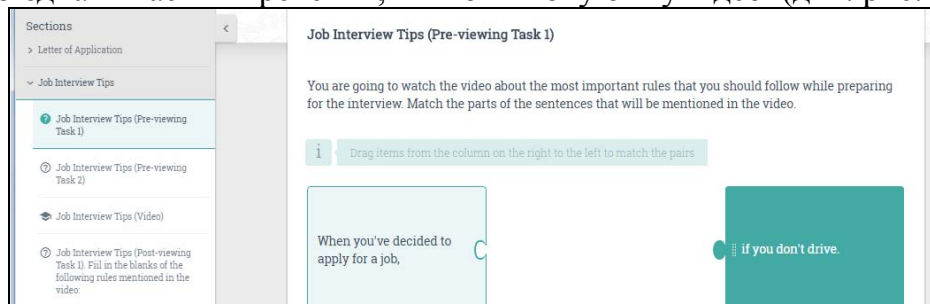

Рис. 2. Фрагмент завдання №1 онлайн-курсу (Розділ 2)

2) вирішити, чи є правдивими наступні твердження (див. рис. 3).

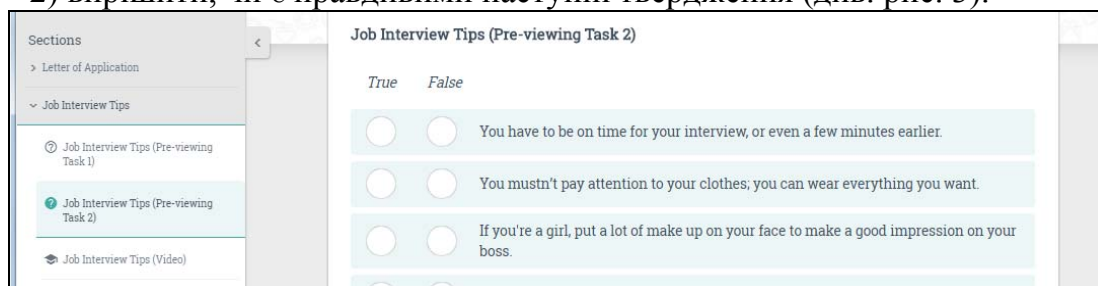

Рис. 3. Фрагмент завдання № 2 онлайн-курсу (Розділ 2)

Після виконання завдань студенти передивляються відео «Job Interview Tips» [6] та перевіряють свої припущення. Після перегляду студенти виконують завдання на перевірку розуміння змісту відео:

1) вибрати правильний варіант заповнення пропусків (див. рис. 4);

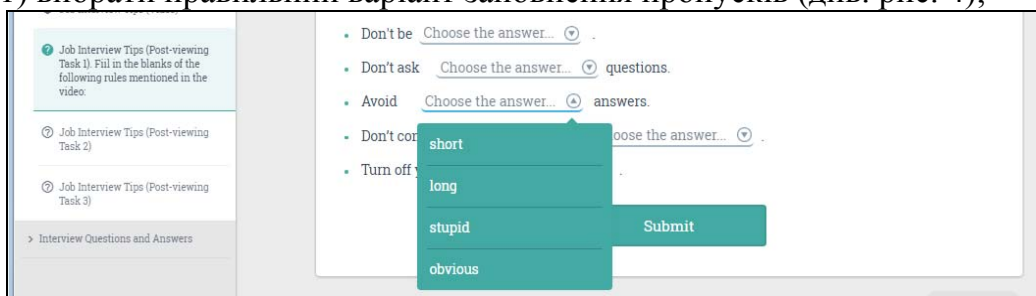

Рис. 4. Фрагмент завдання № 3 онлайн-курсу (Розділ 2)

2) визначити, яке правило порушується під час наступного фрагменту співбесіди (див. рис. 5).

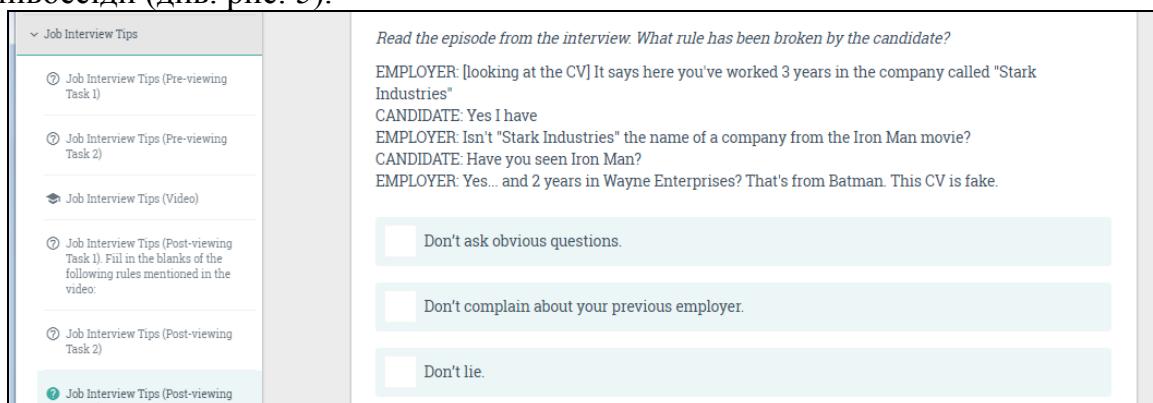

Рис. 5. Фрагмент завдання № 4 онлайн-курсу (Розділ 2)

3. Студенти працюють над третім розділом курсу «Interview Questions and Answers», мета якого – більш детально розглянути можливі питання та відповіді, які задаються під час співбесіди при влаштуванні на роботу, та змоделювати ситуацію, в якій їм потрібно пройти інтерв'ю. Одне із завдань розділу – пройти віртуальну співбесіду, де потенційний роботодавець задає їм ряд запитань, на які надаються різні варіанти відповідей (див. рис. 6). В залежності від того, яку відповідь оберуть студенти, змінюється емоційна реакція роботодавця, його коментар та кінцевий результат інтерв'ю (студента прийняли на роботу чи ні).

4. Наступним етапом роботи є опрацювання теми в аудиторії на практичному занятті. Студенти поділяються на 4-5 груп та протягом 7-10 хвилин обговорюють завдання онлайн-курсу й обмінюються думками. У процесі обговорення матеріалів онлайн-курсу студенти можуть скористатись комп'ютерами та допомогою викладача.

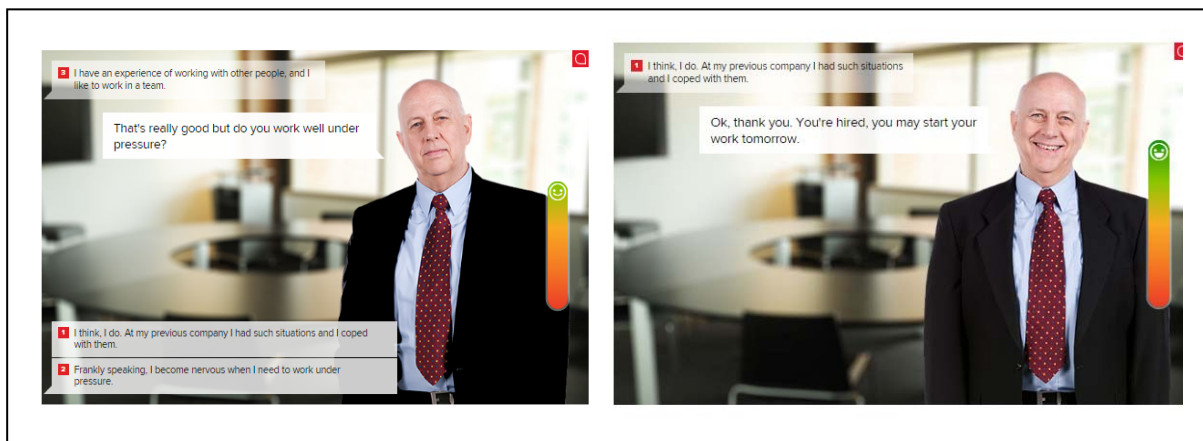

Рис. 6. Фрагмент завдання № 5 онлайн-курсу (Розділ 3)

5. Студенти виконують ряд комунікативних вправ, спрямованих на розвиток вмінь діалогічного мовлення (мікродіалоги, ігри тощо). Після цього студенти поділяються на пари та розігрують діалог-інтерв'ю при влаштуванні на посаду, яка пов'язана з їх майбутньою професійною діяльністю, наприклад: між директором школи та вчителем початкових класів і англійської мови; між студентом-практикантом та директором літнього дитячого табору тощо.

6. Викладач та студенти підводять підсумки заняття; потім викладач надає інструкції та завдання щодо опрацювання наступної теми модулю.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вважаємо, що впровадження змішаного навчання у процес професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін сприяє формуванню їх ІКТ-компетентності, комплексу професійно-педагогічних умінь, розвиває інноваційний тип мислення та здійснює підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Перспективами подальших досліджень ми вбачаємо впровадження інших моделей змішаного навчання в процес професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін, зокрема, англійської мови.

Список використаних джерел та літератури

1. Кухаренко В. М. Змішане навчання. Вебінар [Електронний ресурс] / – В. М. Кухаренко / – Режим доступу: <http://vladimirkukharen.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended>
2. Теорія та практика змішаного навчання: Монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська; за ред. В. М. Кухаренка – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. – 284 с.
3. Horn, Michael B. & Staker, Heather. Blended Learning Definitions [Електронний ресурс] / Michael B. Horn, Heather Staker / – Режим доступу: <https://www.christenseninstitute.org/blended-learning-definitions-and-models/>
4. Кривонос О., Коротун О. Змішане навчання як основа формування ІКТ-компетентності вчителя [Електронний ресурс] / Кривонос Олександр, Коротун Ольга // Наукові записки. – 2015. – Випуск 8 (II). – С. 19-23. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/19412/1/Kryvonos.pdf>
5. Easygenerator [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.easygenerator.com/>
6. Job Interview Tips [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?time_continue=95&v=OL3zZIMoXmQ